KOMISIJAS LĒMUMS (ES) 2017/1592

(2017. gada 15. maijs)

par pasākumu SA.35429 – 2017/C (ex 2013/NN), ko īstenojusi Portugāle attiecībā uz publisko ūdens resursu izmantošanas termiņa pagarināšanu hidroelektroenerģijas ražošanai

(izziņots ar dokumenta numuru C(2017) 3110)

(Autentisks ir tikai teksts portugāļu valodā)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 108. panta 2. punkta pirmo daļu,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Ekonomikas zonu un jo īpaši tā 62. panta 1. punkta a) apakšpunktu,

aicinājusi ieinteresētās personas iesniegt savas piezīmes saskaņā ar Līguma 108. panta 2. punktu un ņemot vērā šīs piezīmes,

tā kā:

1. PROCEDŪRA

(1) Komisija 2012. gada 18. septembrī saņēma privātpersonu iesniegtu sūdzību par iespējami nelikumīgu valsts atbalstu, ko Portugāle ir piešķīrusi *EDP – Energias de Portugal, S.A.* ([1]) (turpmāk tekstā – "*EDP*"); sūdzība attiecās gan uz balasta izmaksām Portugālē, gan publisko ūdens resursu izmantošanas termiņa pagarināšanu hidroelektroenerģijas ražošanai.

(2) Komisija 2012. gada 30. oktobrī sūdzību pārsūtīja Portugālei un pieprasīja papildu informāciju, ko Portugāle sniedza ar 2013. gada 8. janvāri datētā vēstulē. 2013. gada 25. janvārī notika tikšanās ar Portugāles iestāžu pārstāvjiem. 2013. gada 7. martā Portugāle sniedza vēl citu papildu informāciju.

(3) 2013. gada 18. septembrī Eiropas Komisija nosūtīja Portugālei vēstuli, kurā paziņoja par lēmumu sākt oficiālās izmeklēšanas procedūru atbilstīgi Līguma 108. panta 2. punktā paredzētajai procedūrai tikai attiecībā uz publisko ūdens resursu izmantošanas termiņa pagarināšanu hidroelektroenerģijas ražošanai.

(4) 2013. gada 21. oktobrī Komisija no Portugāles saņēma komentārus, un 2014. gada 29. janvārī tika attiecīgi pieņemts labojums.

(5) Komisijas lēmums sākt oficiālās izmeklēšanas procedūru ([2]) tika publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* 2014. gada 16. aprīlī.

(6) 2014. gada maijā Komisija saņēma trešo pušu sniegtas piezīmes.

(7) 2014. gada 3. jūlijā Portugāle sniedza atbildi uz trešo pušu piezīmēm.

(8) 2016. gada 15. aprīlī Komisija nosūtīja vēstuli ar lūgumu sniegt papildu informāciju. Atbildi Portugāle nosūtīja 2016. gada 19. augustā.

(9) Ar šo lēmumu izbeidz saskaņā ar LESD 108. pantu sākto oficiālās izmeklēšanas procedūru. Tajā nav izskatīta pasākuma atbilstība citām ES tiesību normām, piemēram, ES publiskā iepirkuma noteikumiem un konkurences noteikumiem, pamatojoties uz LESD 106./102. pantu.

([1]) Iepriekš (līdz 2004. gadam) – *Electricidade de Portugal*.

([2]) Valsts atbalsts SA.35429 (2013/C) (ex 2012/CP) – Hidroelektroenerģijas ražošanai paredzēto publisko ūdens resursu izmantošanas termiņa pagarināšana – Uzaicinājums iesniegt piezīmes saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 108. panta 2. punktu (OV C 117, 16.4.2014., 113. lpp.).

2. PASĀKUMA APRAKSTS

2.1. Enerģijas tirgus Portugālē

(10) Pirms Portugāles elektroenerģijas tirgus liberalizācijas 2007. gadā Portugālē saražotā elektroenerģija netika pārdota tiešā veidā tirgū, bet to iegādājās elektroenerģijas tīkla publiskais operators *Rede Elétrica Nacional, S.A.* (turpmāk tekstā – "*REN*"), pamatojoties uz ilgtermiņa elektroenerģijas pirkuma līgumiem (turpmāk tekstā – "EPL"). EPL paredzēja, ka *REN* ir garantētā laikposmā, proti, līdz 2027. gadam, jāiegādājas garantēts elektroenerģijas daudzums no pilnvarotiem ražotājiem, maksājot garantētu cenu, kas sedz skaidri noteiktas izmaksu pozīcijas.

2.2. Lēmums par balasta izmaksām

(11) Pēc Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2003/54/EK ([1]) īstenošanas Portugāle nolēma pirms termiņa pārtraukt EPL un izmaksāt kompensāciju saistībā ar balasta izmaksām (līgumiskā līdzsvara saglabāšanas izmaksu (turpmāk tekstā – "LLSI") mehānisms). LLSI aprēķina parametri un metodika ir noteikti 2004. gada 27. decembra Dekrētlikumā Nr. 240/2004.

(12) Par pasākumu saistībā ar balasta izmaksām Portugāle paziņoja 2004. gada 1. aprīlī, pamatojoties uz Komisijas paziņojumu par metodiku, kā analizēt saistībā ar balasta izmaksām piešķirto valsts atbalstu ([2]). Šīs balasta izmaksas bija jāapmaksā sakarā ar to, ka pirms termiņa tiek izbeigti starp *EDP* un *REN* noslēgtie EPL, kas aptvēra 34 spēkstacijas, no kurām 27 spēkstacijas bija hidroelektrostacijas, un vērā tika ņemts iepriekš veikto investīciju paredzamais slogs liberalizētā tirgū. Lēmums par balasta izmaksām attiecas arī uz *Tejo Energia* un *Turbogas*. Portugāle paziņoja par nodomu piešķirt balasta izmaksu kompensācijas *Tejo Energia* un *Turbogas*. Pasākumu bija plānots finansēt ar ieņēmumiem, kas tiktu iekasēti no elektroenerģijas galapatērētājiem nodevas veidā pēc to pieteiktās jaudas.

(13) Komisija pasākumu apstiprināja 2004. gadā, lai trijiem uzņēmumiem tiktu segti iespējamie zaudējumi, tostarp zaudējumi, kas paredzēti ([3]) Lēmumā par valsts atbalstu Nr. N161/2004 – Balasta izmaksas Portugālē ([4]).

(14) Kā paredzēts Komisijas lēmumā, LLSI kompensāciju, kas kopš 2007. gada jūlija katru gadu ir izmaksāta *EDP*, veido divi elementi, proti, fiksētais komponents, kas ir daļa no *ex ante* aprēķinātā maksimālā apjoma gadā, un korekcijas komponents, kurā ņemta vērā starpības starp attiecīgo spēkstaciju faktiskajiem ieņēmumiem un izmaksām reālā vērtība, kas ir aprēķināta konsolidētas uzņēmumu grupas, šajā gadījumā *EDP*, līmenī. Galīgā LLSI summas korekcija tiks aprēķināta 2018. gada sākumā, kas būs vienpadsmitais gads, kopš pirms termiņa izbeigts EPL. Galīgā korekcija tiks aprēķināta, pamatojoties uz prognozētajiem ienākumiem līdz 2027. gada beigām, kad saskaņā ar Komisijas lēmumu beidzas LLSI mehānisma īstenošana.

2.3. Koncesijas perioda pagarināšana

(15) Vienošanās par *EDP* EPL izbeigšanu saistībā ar hidroelektrostacijām tika noslēgta 2005. gada februārī pēc Dekrētlikuma Nr. 240/2004 pieņemšanas. Vienošanās par EPL izbeigšanu ietver klauzulu ar atliekošu efektu attiecībā uz saskaņoto izbeigšanu. Šī klauzula paredz, ka EPL izbeigšanas nosacījums ir tiesības izmantot publiskos ūdens resursus uz vismaz aprīkojuma un inženiertehnisko būvju kalpošanas laika beigām. Jebkurā gadījumā enerģijas ražotājam, proti, *EDP*, bija jāpiešķir tiesības izmantot publiskos ūdens resursus uz tikpat ilgu laikposmu.

(16) Kā izriet no Portugāles 2005. gada 29. decembra Ūdens akta Nr. 58/2005 un 2007. gada 31. maija Dekrētlikuma Nr. 226-A/2007 attiecībā uz ūdens resursu izmantošanas režīmu, uz publisko ūdens resursu izmantošanu

([1]) Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. jūnija Direktīva 2003/54/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 96/92/EK atcelšanu (OV L 176, 15.7.2003., 37. lpp.).
([2]) Komisija pieņēma 2001. gada 26. jūlijā un izziņoja dalībvalstīm ar 2001. gada 6. augusta vēstuli SG(2001) D/290869.
([3]) Proti, *EDP*, *Tejo Energia* un *Turbogas*.
([4]) Komisijas 2004. gada 22. septembra Lēmums C(2004) 3468 par valsts atbalstu N 161/2004 – Balasta izmaksas Portugālē (OV C 250, 8.10.2005., 9. lpp.).

enerģijas ražošanai attiecas koncesija. Izvēloties koncesionāru, bija jāizmanto kāda no likumā konkrēti paredzētajām procedūrām. Saskaņā ar Dekrētlikumu Nr. 240/2004 un Dekrētlikumu Nr. 226-A/2007 koncesijas beigās aktīvus, kas saistīti ar darbību, attiecībā uz kuru saņemta koncesija, bez maksas atgūst valsts. Tomēr, ja koncesionārs veicis koncedenta atļautas investīcijas, kas nav un nevarēja tikt amortizētas, valsts varēja atmaksāt atlikušo vērtību vai pagarināt koncesijas darbības periodu līdz aktīvu pilnīgam nolietojumam, taču šis periods nekādā gadījumā nedrīkst pārsniegt 75 gadus ([1]).

2.4. **Hidroelektroenerģijas koncesiju pagarinājuma vērtība**

(17) Portugāle veica trīs pētījumus, kuros ir sīki aprakstīts iespējamās ekonomiskās vērtības aprēķins 2007. gadā piešķirtajam pagarinājumam. Galvenie pētījumu rezultāti bija šādi:

a) *REN* lēstā koncesijas pagarinājuma vērtība ir EUR 1 672 miljoni, par pamatu izmantojot vienu diskonta likmi 6,6 % apmērā, kas atbilst *EDP* ziņotajai vidējā svērtā kapitāla cenas (turpmāk tekstā – "*WACC*") vērtībai;

b) *Caixa Banco de Investimento* lēstā vērtība ir EUR 650 miljoni līdz EUR 750 miljoni, par pamatu izmantojot divas diskonta likmes: EPL atlikusī vērtība, kurai piemērota 4,57 % liela diskonta likme, kas izriet no 50 bāzes punktu sadalījuma 15 gadu valdības obligāciju 4,05 % ienesīguma ietvaros, kā arī brīvās naudas plūsmas, kurām piemēro 7,72 % lielu *WACC*, par pamatu izmantojot kapitāla aktīvu cenu noteikšanas modeli, kurā izmantoti dati, kas netieši atvasināti no līdzīgu Eiropas sabiedrisko pakalpojumu kapitāla un riska izmaksu aplēsēm;

c) *Credit Suisse First Boston* (turpmāk tekstā – "*CSFB*") lēstā vērtība ir EUR 704 miljoni, pieņemot, ka elektroenerģijas cena ir EUR 50/MWh, un par pamatu izmantojot diskonta likmju kombināciju – *WACC* piemēro 7,89 % likmi, bet atlikušajai vērtībai 4,55 % likmi. Tāpat kā *Caixa Banco de Investimento* aplēsēs, *WACC* likme ir balstīta uz kapitāla aktīvu cenu noteikšanas modeli, kurā izmantoti dati, kas netieši atvasināti no līdzīgu Eiropas sabiedrisko pakalpojumu kapitāla un riska izmaksu aplēsēm.

(18) Dekrētlikums Nr. 226-A/2007 nodrošināja juridisku atbalstu EPL atlikšanas klauzulām, pagarinot publisko ūdens resursu izmantošanas tiesību periodu hidroelektrostacijās, ko ekspluatē *EDP*, kura EPL bija izbeigts ar Dekrētlikumu Nr. 240/2004.

(19) Saskaņā ar Dekrētlikuma Nr. 226-A/2007 91. panta 6. punktu par tiesību nodošanu elektroenerģijas ražotājiem (*de facto* – *EDP*) tika samaksāta summa, kas atspoguļo ekonomisko un finansiālo līdzsvaru. Kā noteikts Dekrētlikuma Nr. 226-A/2007 92. panta 1. punktā, šī summa katras spēkstacijas gadījumā atbilda starpībai starp ekspluatācijas tirgus vērtību līdz pagarinātā perioda beigām, izsakot skaidras naudas plūsmās, un investīciju atlikušo vērtību, kā paredzēts EPL, katram no šiem diviem cenas komponentiem piemērojot atbilstošas diskonta likmes. Šis noteikums ļāva darījumu neuzskatīt par vienu atsevišķu investīciju no finanšu viedokļa, jo tiek izmantotas dažādas procentu likmes, lai piemērotu diskontu:

a) atlikušajai vērtībai (kas jāsamaksā *EDP* labā);

b) brīvās naudas finanšu plūsmām, ko *EDP* gūst no šo hidroelektrostaciju saražotās elektroenerģijas tālākpārdošanas (kuras Portugālei maksā *EDP* un līdz ar to patērētāji).

(20) Saskaņā ar Dekrētlikuma Nr. 226-A/2007 noteikumiem *EDP* samaksāja Portugāles valstij EUR 759 miljonus kā atlīdzību par visu 27 hidroelektrostaciju koncesiju pagarināšanas ekonomisko un finansiālo līdzsvaru. Šajā summā iekļauti EUR 55 miljoni, kas atbilst ūdens resursu nodokļu likmei. No tā izriet, ka atlīdzības neto summa, ko samaksājis *EDP*, bija EUR 704 miljoni.

2.5. **Sūdzība**

(21) Sūdzībā, kas tika saņemta 2012. gada septembrī, bija apgalvots, ka Portugāle ir piešķīrusi *EDP* nelikumīgu valsts atbalstu, kas nav savietojams ar iekšējo tirgu un izrietēja no diviem atsevišķiem pasākumiem:

a) *EDP* izmaksātās kompensācijas par balasta izmaksām, kas bija radušās pirms elektroenerģijas tirgu liberalizācijas, ko Komisija apstiprināja savā Lēmumā par valsts atbalstu N 161/2004 – Balasta izmaksas Portugālē

([1]) Portugāles iestādes paskaidroja, ka princips, kas paredz, ka, attiecīgajiem aktīviem koncesijas beigās atgriežoties pie valsts, kompensē neamortizētās investīcijas, Portugāles tiesiskajā regulējumā bija paredzēts jau pirms nozares liberalizācijas.

(kā minēts 12. apsvērumā ([1])): sūdzības iesniedzējs apgalvo, ka, ņemot vērā apstākļu izmaiņas kopš Komisijas lēmuma pieņemšanas un neatbilstību nosacījumiem, kas paredzēti Komisijas paziņojumā par metodiku ar balasta izmaksām saistīta valsts atbalsta analīzei ([2]), 2004. gadā apstiprinātais valsts atbalsts vairs neatbilst Savienības noteikumiem par valsts atbalstu;

b) zemā cena, ko *EDP* 2007. gadā samaksāja Portugālei par koncesiju termiņa pagarināšanu attiecībā uz tiesībām izmantot publiskos ūdens resursus hidroenerģijas ražošanai, neorganizējot publiskā iepirkuma konkursu un tādējādi atsakoties no valsts ienākumiem par labu *EDP*.

2.6. **Lēmums par procedūras sākšanu**

(22) Lēmumā par procedūras sākšanu Komisija atspēkoja to sūdzības daļu, kura attiecās uz balasta izmaksu kompensēšanu, un secināja, ka nav pamata uzskatīt, ka atbalsts vairs nav saderīgs ar iekšējo tirgu.

(23) Tomēr Komisija bija nobažījusies par iespējamo valsts atbalstu *EDP* saistībā ar ūdens resursu izmantošanas režīma īstenošanu. Komisija savā lēmumā par procedūras sākšanu provizoriski secināja, ka aizdomas par to, ka *EDP* varētu būt saņēmis selektīva rakstura ekonomisku priekšrocību, būtu pamatotas tad, ja apstiprinātos, ka summa, ko *EDP* ir samaksājis par publisko ūdens resursu izmantošanas tiesību pagarināšanu, īstenojot Dekrētlikumu Nr. 226-A/2007, ir bijusi pārāk maza.

(24) Kas attiecas uz saderīgumu, Komisija šajā posmā nesaskatīja atbilstošu juridisko pamatu iespējamā valsts atbalsta *EDP* saderībai ar iekšējo tirgu.

2.6.1. *Iepirkuma konkursa nerīkošana*

(25) Pirmkārt, Komisija norādīja, ka publisko ūdens resursu izmantošanas tiesību piešķiršana koncesijas ietvaros tirgū sniegta pakalpojuma nodrošināšanai var nedot ekonomisku priekšrocību labuma guvējam, ja koncesija tiek piešķirta atklātas un nediskriminējošas konkursa procedūras rezultātā, kurā ir piedalījies pietiekams skaits ieinteresētu operatoru. Tomēr šajā gadījumā vienošanās par EPL izbeigšanu nozīmēja, ka *EDP* ekskluzīvās tiesības ekspluatēt attiecīgās spēkstacijas *de facto* tika pagarinātas vidēji par aptuveni 25 gadiem, nerīkojot iepirkuma konkursu. Konkurss netika rīkots, pamatojoties uz atlikšanas klauzulām, ko paredzēja vienošanās starp *REN* un *EDP* (kopā 27 vienošanās) par EPL izbeigšanu.

(26) Tā kā spēkstaciju tirgus daļa Portugālē ir visai liela (27 %) un ņemot vērā *EDP* stāvokli Portugāles elektroenerģijas ražošanas un elektroapgādes vairumtirgū (55 %), kā arī hidroelektrostaciju īpašo vietu elektroenerģijas ražošanas portfelī, Komisija uzskatīja, ka šīs atlikšanas klauzulas varēja izraisīt ilgstošu bloķējošu efektu tādu iespējamu konkurentu ienākšanai tirgū, kuri būtu varējuši iesniegt piedāvājumus atklātā konkursā. Tāpēc, ja konkursa rezultātā cena būtu bijusi augstāka nekā *EDP* samaksātā cena, atskaitot atlikušo vērtību, kas pienākas šim uzņēmumam, varētu tikt konstatēta ekonomiska priekšrocība, kas nepamatoti sniedz labumu *EDP*.

2.6.2. *Ekonomiski pētījumi, kas izmantoti darījuma cenas aplēsei*

(27) Otrkārt, Komisija savā lēmumā par procedūras sākšanu norādīja, ka otrs labākais risinājums situācijā, kurā netika rīkots iepirkuma konkurss, varētu būt bijušas Portugāles un *EDP* kā nesaistītu darījuma pušu sarunas. Portugāle, rīkojoties kā tirgus dalībniece, būtu centusies panākt vislielāko peļņu no sabiedriskajiem labumiem, kas ir nodoti koncesijā. Īstenojot šādu pieeju, sarunas ar *EDP* balstītos uz 2007. gadā veikto novērtējumu ([3]), kas Portugālei bija vislabvēlīgākais, t. i., *REN* ierosināto novērtējumu.

(28) Kā minēts lēmuma par procedūras sākšanu 44. apsvērumā, Portugāle piekrita galīgajai cenai, kas bija gandrīz puse no *REN* novērtētās cenas. Ja *REN* novērtējums izrādītos visprecīzākais, nav ticams, ka sarunās ar *EDP* Portugāle ir rīkojusies kā tirgus dalībniece.

([1]) Komisijas 2004. gada 22. septembra Lēmums C(2004) 3468 par valsts atbalstu N 161/2004 – Balasta izmaksas Portugālē (OV C 250, 8.10.2005., 9. lpp.).
([2]) Komisija pieņēma 2001. gada 26. jūlijā un paziņoja dalībvalstīm, 2001. gada 6. augustā nosūtot vēstuli SG(2001) D/290869.
([3]) Skatīt lēmuma par procedūras sākšanu 16. apsvērumu.

2.6.3. *Darījuma cenas noteikšanai izmantotā finanšu metodika*

(29) Treškārt, bažas raisīja arī darījuma cenas noteikšanai izmantotā metodika. Dekrētlikumā Nr. 226-A/2007 noteiktā metode lielā mērā atbilst *Caixa Banco da Investimento* piedāvātajai pieejai, kas paredz divu diskonta likmju izmantošanu ([1]).

(30) Komisija, paužot savas šaubas, norādīja, ka, neizmantojot identisku diskonta likmi, kuras pamatā ir tikai *EDP* kapitāla izmaksas, kā ierosinājis *REN*, var rasties ekonomiska priekšrocība *EDP*. Komisija norādīja, ka, ja atlikusī vērtība un brīvās naudas plūsmas būtu diskontētas, izmantojot vienu *WACC* likmi, kura balstīta tipiskās Eiropas elektroenerģijas ražotāja kapitāla izmaksās (7,55 %), *EDP* būtu vajadzējis samaksāt EUR 1 340 miljonus, tas ir, par EUR 581 miljonu vairāk, nekā *EDP* faktiski samaksāja.

(31) Tāpēc Komisija savā lēmumā par procedūras sākšanu uzskatīja, ka, ņemot vērā Portugāles iestāžu izvēli pagarināt koncesiju darbības termiņu, no kā labumu guva vienīgi *EDP*, tā vietā lai organizētu citiem konkurentiem pieejamu iepirkuma konkursu, iespējams, būtu bijis atbilstīgāk izmantot diskonta likmi, kas balstīta *EDP* faktiskajā *WACC* un kas atspoguļotu pašu un patiesās kapitāla izmaksas. *REN* ziņoja, ka *EDP* faktiskā *WACC* 2007. gadā bija 6,6 %, tāpēc varētu būt lietderīgāk izmantot šo vērtību, nevis 7,55 %. Tādējādi Komisija secināja, ka var konstatēt iespējamu ekonomisku priekšrocību, kas nepamatoti sniedz labumu *EDP*.

3. **IEINTERESĒTO PERSONU PIEZĪMES**

(32) Oficiālās izmeklēšanas laikā Komisija saņēma piezīmes no sūdzības iesniedzējiem un *EDP*.

(33) Sūdzības iesniedzēji pauda nostāju, ka koncesiju termiņa pagarināšanas rezultātā *EDP* ir saņēmis valsts atbalstu. Viņi uzskatīja, ka šis pasākums ir kompensācija par zaudētajiem ieņēmumiem.

(34) *EDP* savā 2014. gada 19. maija atbildē pauda pretēju viedokli, proti, tā ieskatā minētais pasākums nav uzskatāms par valsts atbalstu. Pirmkārt, *EDP* apgalvo, ka 2007. gadā atzītās tiesības izmantot publiskos ūdens resursus līdz aprīkojuma lietderīgās lietošanas laika beigām 27 hidroelektrostacijās, uz kurām attiecas EPL, nesniedza tam nekādu ekonomisku priekšrocību, jo šīs tiesības tika piešķirtas normālos tirgus apstākļos.

(35) *EDP* norādīja, ka ekonomiskas priekšrocības pastāvēšanu var izslēgt, ja valsts rīkojas kā privāts pārdevējs atvērtā tirgū, veicot darījumu saskaņā ar nesaistītu pušu darījuma principu un cenšoties panākt labāko aktīva cenu.

(36) *EDP* apgalvo, ka tas ir tiesīgs saņemt hidroelektrostaciju atlikušo vērtību, ja EPL tiek izbeigti pirms staciju lietderīgās izmantošanas laika beigām. Tāpēc publiska iepirkuma konkursa izsludināšana 2007. gadā jaunu ūdens resursu koncesiju piešķiršanai nebija valstij rentabla.

(37) *EDP* uzskata, ka, ja valsts būtu centusies panākt vērtību, kas pārsniedz neatkarīgos pētījumos iegūto vērtību, *EDP* nebūtu izvēlējies pagarināt ūdens resursu izmantošanas tiesības un būtu nekavējoties pieprasījis spēkstaciju atlikušo vērtību, uz ko uzņēmumam bija tiesības.

(38) Turklāt *EDP* uzskata, ka *REN* pētījumā par koncesiju termiņa pagarināšanas ekonomisko vērtību izmantoti neatbilstoši ekonomiski un finansiāli pieņēmumi, kas ievērojami pazemina šo tiesību vērtību, un tas nozīmē, ka *EDP* nekad nebūtu pieņēmis minētā pētījuma konstatējumus "divpusēju sarunu" vajadzībām.

(39) Tāpēc *EDP* uzskata, ka koncesiju termiņa pagarinājuma vērtības vienpusēja noteikšana, pamatojoties uz objektīvu novērtēšanas metodiku, ir pietiekama, lai novērstu ekonomiskas priekšrocības rašanos.

(40) Otrkārt, *EDP* apgalvo, ka Dekrētlikumā Nr. 226-A/2007 izklāstītā metodika ir objektīva un tās pamatā ir vispāratzīti ekonomisko aprēķinu principi. Tās piemērošana nodrošina saskanīgu, pamatotu un nepatvaļīgu kompensācijas aprēķinu.

([1]) Skatīt lēmuma par procedūras sākšanu 16. apsvērumu.

(41) Attiecībā uz atbilstošajām diskonta likmēm, kas ir jāpiemēro katras spēkstacijas finanšu plūsmām, gan *Caixa Banco de Investimento*, gan *CSFB* secināja, ka spēkstaciju atlikušās vērtības diskonta likmei būtu jāatspoguļo šīs vērtības līgumisko saistību risks. *EDP* norāda, ka kopš EPL stāšanās spēkā 1995. gadā tie visi jau deva *EDP* tiesības saņemt stacijas atlikušo vērtību no *REN*, ja līgumi tiktu izbeigti pirms to termiņa. Ja *EDP* nebūtu bijis ieinteresēts pagarināt savas publisko ūdens resursu izmantošanas tiesības, tas katra EPL termiņa beigās būtu saņēmis atlikušo vērtību no *REN*.

(42) Turklāt *EDP* paskaidro, ka hidroelektrostaciju atlikusī vērtība, ko tas ir tiesīgs atgūt, faktiski ir kredīts, kuru *EDP* kopš EPL stāšanās spēkā 1995. gadā ar *REN* starpniecību ir izsniedzis valstij. *REN* ir Portugāles kontrolēts uzņēmums. Tādējādi tā saistību neizpildes risks ir saistāms ar valsts parāda risku. *EDP* secina, ka saistībā ar konkrēto diskonta likmi minētās vērtības atjaunināšanai būtu jāņem vērā tikai ar *REN* saistību neizpildi saistītais risks.

4. **PORTUGĀLES PIEZĪMES UN ATBILDES**

(43) Portugāle nosūtīja atbildi uz ieinteresēto personu piezīmēm, taču tajā pievērsās balasta izmaksu jautājumam, par ko Komisija nebija nobažījusies.

(44) Komisija 2016. gada aprīlī pieprasīja no Portugāles papildu informāciju. Portugāle atbildēja 2016. gada 16. aprīlī un sniedza juridiskus skaidrojumus par Dekrētlikuma Nr. 240/2004 normām un koncesijas līgumu pielikumiem.

5. **PASĀKUMA NOVĒRTĒJUMS**

5.1. **Atbalsta esība**

(45) Līguma 107. panta 1. punktā ir noteikts, ka ar iekšējo tirgu nav saderīgs nekāds atbalsts, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm.

(46) Lai noteiktu, vai ir konstatējams valsts atbalsts, Komisijai ir jānovērtē, vai attiecībā uz novērtēto pasākumu izpildās Līguma 107. panta 1. punkta kumulatīvie kritēriji (t. i., valsts līdzekļu piešķiršana un attiecināmība uz valsti, selektīva priekšrocība, iespējami konkurences izkropļojumi un ietekme uz ES iekšējo tirgu).

5.1.1. *Attiecināmība*

(47) Kas attiecas uz attiecināmību, ja valsts iestāde piešķir priekšrocību labuma guvējam, pasākums pēc definīcijas ir attiecināms uz valsti.

(48) Tiesību izmantot publiskos ūdens resursus hidroenerģijas ražošanai termiņa pagarināšana par labu *EDP*, kas darbojas kā apakšstruktūra un saņem *REN* koncesiju, izriet no Dekrētlikuma Nr. 226-A/2007 par ūdens resursu izmantošanas režīmu īstenošanas. Dekrētlikuma normas arī paredz noteikumus, kas, ņemot vērā pagarinājuma radītos ekonomiskos ieguvumus, valstij jāievēro, nosakot *EDP* veicamā maksājuma summu. Dekrētlikums Nr. 226-A/2007 ir publisks akts, ko ir pieņēmušas un īstenojušas Portugāles iestādes. Tādējādi tajā ietvertie iespējamie atbalsta pasākumi būtu attiecināmi uz Portugāles Republiku.

5.1.2. *Valsts resursi*

(49) No valsts resursu [līdzekļu] kvalifikācijas viedokļa raugoties, par valsts ieņēmumu zaudēšanu var uzskatīt piekļuves piešķiršanu valsts īpašumam vai dabas resursiem vai īpašu vai ekskluzīvu tiesību piešķiršanu bez pienācīgas, tirgus cenām atbilstošas atlīdzības saņemšanas ([1]).

([1]) Skatīt Komisijas paziņojuma par Eiropas Savienības atbalsta noteikumu piemērošanu kompensācijai, kas piešķirta par vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu sniegšanu (OV C 8, 11.1.2012., 4. lpp.), 33. punktu, kurā ir sniegta atsauce uz Tiesas 2003. gada 22. maija spriedumu lietā *Connect Austria Gesellschaft für Telekommunikation GmbH* pret *Telekom-Control-Kommission, and Mobilkom Austria AG*, C-462/99, ECLI:EU:C:2003:297, 92. un 93. punkts, un uz Pirmās instances tiesas 2007. gada 4. jūlija spriedumu lietā *Bouygues and Bouygues Télécom SA* pret Komisiju, T 475/04, ECLI:EU:T:2007:196, 101., 104., 105. un 111. punkts.

(50) Saskaņā ar Portugāles Ūdens aktu Nr. 58/2005 un Dekrētlikumu Nr. 226-A/2007 ūdens resursi Portugāles teritorijā pieder Portugāles valstij un fiziskas vai juridiskas personas tos nevar privāti piesavināties un turēt īpašumā. No tā principā izriet, ka no publisko ūdens resursu izmantošanas izrietošie ekonomiskie ieguvumi tiek nodrošināti, izmantojot valsts resursus Līguma 107. panta 1. punkta izpratnē.

(51) Dabas resursi ar nemateriālu vērtību, piemēram, ūdens un gaiss, var būt nepieciešami un dažkārt būtiski svarīgi iedzīvotājiem. Tomēr, ja to izmantošana nav pārdodama tirgū un/vai to izmantošana nav saistīta ar ekonomisku vērtību, šādi resursi ne vienmēr rada vajadzību attiecināt Līguma 107. panta 1. punktā minētos ekonomiskos ieguvumus, un tādējādi nav kvalificējami kā valsts resursi. Šajā gadījumā pasākums ir valsts īpašumā esošo ūdens resursu izmantošanas tiesību piešķiršana. Darījuma cenas esamība parāda, ka šīm tiesībām ir ekonomiskā vērtība. Tāpēc Komisija secina, ka pasākums ietver valsts resursus.

(52) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/60/EK ([1]) 9. pantā ir paredzēts izmaksu atgūšanas princips saistībā ar ūdensapgādes pakalpojumiem, atbilstoši stimuli ūdens cenu noteikšanas politikas ietvaros ūdens resursu efektīvai izmantošanai un pienācīgs ieguldījums, cita starpā no nozares. Šīs Savienības tiesību normas atzīst, ka dažādiem ūdens izmantojuma veidiem piemīt ekonomiskā vērtība. Turklāt jebkurā gadījumā attiecībā uz Portugāli Dekrētlikuma Nr. 226-A/2007 91. panta noteikumi papildus paredz, ka publisko ūdens resursu izmantošana elektroenerģijas ražošanai saskaņā ar Portugāles tiesību aktiem ietver ekonomisku, skaitliski izsakāmu un tirgojamu vērtību.

(53) No tā izriet, ka, pagarinot termiņu tiesībām izmantot publiskos ūdens resursus hidroenerģijas ražošanai par labu *EDP*, kas darbojas kā apakšstruktūra, kura saņem *REN* koncesiju, kā paredzēts Dekrētlikumā Nr. 226-A/2007, domājams, tiek iesaistīti valsts resursi Līguma 107. panta 1. punkta izpratnē.

5.1.3. *Priekšrocības neesība*

(54) To, vai darījums atbilst tirgus apstākļiem, var noteikt, izmantojot vispāratzītu standarta novērtēšanas metodiku ([2]). Šādas metodikas pamatā ir jābūt objektīviem, pārbaudāmiem un uzticamiem datiem ([3]), kuriem jābūt pietiekami detalizētiem un jāatspoguļo ekonomiskā situācija brīdī, kad tika pieņemts lēmums par darījumu, ņemot vērā riska līmeni un nākotnes prognozes ([4]).

(55) Komisija savā lēmumā par procedūras sākšanu pauda bažas par to, vai koncesiju termiņa pagarināšanas ekonomiskā vērtība 2007. gadā bija noteikta par zemu, jo tās diviem komponentiem – neamortizēto aktīvu atlikušajai vērtībai un hidroelektrostaciju ekspluatācijā radītajām brīvās naudas plūsmām – tika piemērotas atšķirīgas diskonta likmes.

(56) 2007. gadā aplēstā termiņa pagarinājuma cena ir EUR 704 miljoni (atrēķinot nodokli EUR 55 miljonu apmērā), un tai ir divi komponenti. Pirmkārt, to veido diskontētas brīvās naudas plūsmas no hidroelektrostaciju ekspluatācijas 2020.–2044. gada periodā ([5]) (2007. gadā diskontēti EUR 2 115 miljoni). Otrkārt, to veido atlikušās vērtības pašreizējā neto vērtība 2007. gadā (2007. gadā diskontēti EUR 1 356 miljoni). Jāņem vērā, ka gadījumā, ja Portugāle būtu izlēmusi nepiešķirt *EDP* koncesijas termiņa pagarinājumu, *EDP* būtu bijis tiesīgs atgūt šo aktīvu vērtību.

(57) Komisijai radās šaubas par to, cik lielā mērā zemāka diskonta koeficienta piemērošana neamortizēto aktīvu atlikušajai vērtībai bija pieņemama no metodikas viedokļa ([6]).

(58) Lai atspoguļotu faktu, ka šo spēkstacijas ekspluatācijā izmantoto neamortizēto aktīvu vērtība būs zināma 2020. gadā un tāpēc nenoteiktība ir mazāka, jo par šiem aktīviem ir noslēgti līgumi ar Portugāles kontrolētām

([1]) Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīva 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (OV L 327, 22.12.2000., 1. lpp.).
([2]) Skatīt Vispārējās tiesas 2007. gada 29. marta spriedumu lietā *Scott* pret Komisiju, T-366/00, ECLI:EU:T:2007:99, 134. punkts, kā arī Tiesas 2010. gada 16. decembra spriedumu lietā *Seydaland Vereinigte Agrarbetriebe*, C-239/09, ECLI:EU:C:2010:778, 39. punkts.
([3]) Skatīt Vispārējās tiesas 2004. gada 16. septembra spriedumu lietā *Valmont Nederland BV* pret Komisiju, T-274/01, ECLI:EU:T:2004:266, 71. punkts.
([4]) Skatīt Vispārējās tiesas 2007. gada 29. marta spriedumu lietā *Scott* pret Komisiju, T-366/00, ECLI:EU:T:2007:99, 158. punkts.
([5]) EPL termiņa un balasta izmaksu kompensācijas perioda vidējais beigu gads darījumā iesaistītajām 27 hidroelektrostacijām ir 2020. gads. Vidējais koncesiju termiņa pagarinājuma beigu gads 27 hidroelektrostacijām ir 2044. gads.
([6]) Skatīt lēmuma par procedūras sākšanu 51. apsvērumu.

struktūrām, bankas izmantoja diskonta likmi, kas ir zemāka nekā skaidras naudas plūsmām piemērotais *WACC*, citiem vārdiem sakot – bezriska likme plus 50–80 BPP diapazons (aptuveni 4,6 % pret 7,8 % attiecībā uz *WACC*). Zemākas diskonta likmes piemērošana palielina pašreizējo atlikušās vērtības neto vērtību un pazemina pagarinājuma cenu. Pieņemot, ka atlikušo vērtību neskar tāda pati ekonomiskā nenoteiktība kā brīvās naudas plūsmas, var secināt, ka bezriska likmes piemērošana ir pamatota.

(59) No otras puses, *WACC* izmantošana brīvās naudas plūsmu (kas radušās vidēji no 2020. līdz 2044. gadam) pašreizējās neto vērtības noteikšanai atbilst tirgus praksei. Tas ir pamatoti, ņemot vērā lielāku operacionālo risku liberalizētā tirgū, Ibērijas elektroenerģijas tirgus izveidi ([1]), enerģijas tirgus integrēšanu Eiropas līmenī, kas kopumā ietver lielāku nenoteiktību saistībā ar naudas plūsmas radīšanu. Tāpēc *WACC* piemērošana diskontētām naudas plūsmām ir pamatota.

(60) *WACC* novērtējumu veica *Caixa Banco de Investimento* un *CSFB*, izmantojot salīdzinošās novērtēšanas pieejas (līdzīgu dalībnieku *WACC* līdzīgās nozarēs) un augšupējas pieejas (*WACC* pārrēķināšana, izmantojot no *Bloomberg* iegūtos publiskos datus) apvienojumu. Saskaņā ar *Caixa Banco de Investimento* un *CSFB* aplēsēm *WACC* bija attiecīgi 7,72 % un 7,88 %. Šī pieeja atspoguļo tirgus praksi un atbilst līdzīgām pieejām, ko Komisija jau ir apstiprinājusi citu lietu ietvaros ([2]).

(61) Komisija arī pauda šaubas par to, vai metodika, kuru pārvades sistēmas operators *REN* izmantoja pagarinājuma cenas novērtēšanai, iegūstot augstāku cenu (EUR 1 627 miljoni), nevarētu tikt uzskatīta par apmierinošāku pieeju salīdzinājumā ar abu finanšu iestāžu veiktajiem novērtējumiem ([3]).

(62) Tomēr *REN* ierosinātā metodika neatspoguļo tirgus praksi. Ierosināto pagarinājuma cenu nav iespējams saglabāt šādu iemeslu dēļ:

a) *REN* piemēroja vienotu diskonta likmi gan atlikušajai vērtībai, gan brīvajām naudas plūsmām. Sakarā ar šo diskonta likmi pieņem, ka *WACC* nodrošina *EDP WACC* (6,6 %). Tomēr *WACC* ir jāatspoguļo rentabilitāte, ko pieprasa konkrētās nozares ieguldītāju grupa attiecīgajā valstī attiecībā uz noteikta veida projektu. *WACC* parasti aprēķina, pamatojoties gan uz salīdzinošās novērtēšanas pieeju (salīdzināmu tirgus dalībnieku *WACC*), gan augšupēju pieeju, tostarp izmantojot īpašu katra *WACC* komponenta aplēsi (beta, tirgus riska prēmija), kas netika veikta pētījumā. Tāpēc šķiet, ka *REN* metodē nav izmantota standarta metodika, kuru parasti piemēro tirgū;

b) Turklāt Portugāles iestādes nevarētu izmantot *REN* novērtējumu tā neatkarības trūkuma dēļ. Saskaņā ar Portugāles tiesisko regulējumu koncesijas vērtība šajā gadījumā bija jānosaka, pamatojoties uz divu neatkarīgu iestāžu – *CSFB* un *Caixa Banco de Investimento* – veiktajiem novērtējumiem, un to novērtējumi tika izmantoti, lai noteiktu pagarinājuma cenas vērtību. Kā izklāstīts iepriekš, *CSFB* un *Caixa Banco de Investimento* sniegtajos novērtējumos bija izmantota atbilstoša metodika. Komisija neredz iemeslu, kāpēc šos novērtējumus vajadzētu uzskatīt par neatbilstošiem koncesiju pagarinājuma perioda tirgus vērtības noteikšanai.

(63) Tādējādi pēc pienācīgas analīzes jāsecina, ka Portugāles izmantotā pagarinājuma cenas novērtēšanas metodika ir uzskatāma par apmierinošu.

(64) Ja būtu rīkots iepirkuma konkurss, Portugāle EPL koncesijas perioda beigās (2020. gadā) būtu bijusi spiesta samaksāt *EDP* neamortizēto aktīvu vērtību. Otrkārt, pagarinājuma cenas aprēķina pamatā ir pieņēmums, ka elektroenerģijas cena ir EUR 50/MWh. Jānorāda, ka šajā pašā periodā novērtētās balasta izmaksu kompensācijas pamatā bija aplēse EUR 36/MWh apmērā. Ja šis pieņēmums būtu saglabāts pagarinājuma cenas aprēķinam, Portugāle būtu atbalstījusi negatīvu cenu (neto pašreizējā vērtība EUR – 15,4 miljoni). Tāpēc cenu pieņēmumi salīdzinājumā ar balasta izmaksu lēmuma vajadzībām izmantotajiem pieņēmumiem noteikti ir labvēlīgāki Portugālei un atspoguļo konservatīvu pieeju, ko savos pagarinājuma cenas novērtējumos ir saglabājušas abas finanšu iestādes.

([1]) Ibērijas elektroenerģijas tirgus jeb *MIBEL* tika definēts starp Portugāles Republiku un Spānijas Karalisti noslēgtajā starptautiskajā nolīgumā par Ibērijas elektroenerģijas tirgus izveidi. *MIBEL* tika izveidots, pieņemot virkni likumu Spānijā (piemēram, 2006. gada 30. jūnija Rīkojums ITC/2129/2006) un Portugālē (piemēram, 2006. gada 26. jūnija *Portaria* 643/2006).

([2]) Skatīt, piemēram, Valsts atbalsts – Ungārija – SA.38454 (2015/C) (ex 2015/N) – Iespējamais atbalsts Pakšas atomelektrostacijai – Uzaicinājums iesniegt piezīmes saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 108. panta 2. punktu (OV C 8, 12.1.2016., 2. lpp.), kā arī T-319/12 un T-321/12 – Spānija un *Ciudad de la Luz* pret Komisiju, ECLI:EU:T:2014:604, 40. punkts, T-233/99 un T-228/99 – *Landes Nordrhein-Westfalen* pret Komisiju, ECLI:EU:T:2003:57, 245. punkts.

([3]) Skatīt lēmuma par procedūras sākšanu 48.–51. apsvērumu.

6. **SECINĀJUMI**

(65) Komisija secina, ka pasākums, ar kuru *EDP* ir pagarināts termiņš tiesībām ekspluatēt hidroelektrostacijas apmaiņā pret EUR 704 miljonus lielu maksājumu, neizpilda visus Līguma 107. panta 1. punkta kumulatīvos nosacījumus, tāpēc tas nav uzskatāms par valsts atbalstu,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Pasākums, ko Portugāle ir īstenojusi attiecībā uz *EDP – Energias de Portugal, S.A.* saistībā ar hidroelektroenerģijas ražošanai paredzēto publisko ūdens resursu izmantošanas termiņa pagarināšanu, nav uzskatāms par valsts atbalstu Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta izpratnē.

2. pants

Šis lēmums ir adresēts Portugāles Republikai.

Briselē, 2017. gada 15. maijā

Komisijas vārdā –
Komisijas locekle
Margrethe VESTAGER